

תורה אור • פרשת ויגש • מאמר 2

וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים...

”וילקט יוסף את כל הכסף”

האהבה לה', הטמונה בכל נשמה יהודית, היא האור הקדמון שנגנז לצדיקים. היא נזרעה לפני זמן רב על ידי יוסף, "הגנן" של מלכות, ולכן אין צורך ליצור אותה באמצעות התכונות אלא רק לגלות אותה; ושורשה גבוה מכל אהבה שהשכל מוליד.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayigash/2

הנקודה

האהבה לה', הטמונה בכל נשמה יהודית, היא האור הקדמון שנגנז לצדיקים. היא נזרעה לפני זמן רב על ידי יוסף, "הגנן" של מלכות, ולכן אין צורך ליצור אותה באמצעות התבוננות אלא רק לגלות אותה; ושורשה גבוה מכל אהבה שהשכל מוליד.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מציב את הפסוק שבו יוסף אוסף את כספה של מצרים ומביא אותו אל בית פרעה לצד דברי חז"ל שיוסף הטמין שלושה אוצרות, שאחד מהם עדיין גנוז לצדיקים. אוצר זה הוא האור הקדמון, "אור זרוע לצדיק". כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן מבחין בין שתי אהבות לה'. האחת נולדת מהתבוננות בגדולת ה' והיא יצירה חדשה של השכל, אהבת עולם. האחרת, האהבה המסותרת הטבעית לנפש האלקית, מתגלה באמצעות התבוננות בלבד, כמאמר "נכנס יין יצא סוד"; כשהיא מתגלית, היא אהבה רבה, ששורשה גבוה הרבה יותר. דימוי האור שנזרע בגן על ידי הצדיק המטפח אותו, המובא בזהר, מספק את ההקבלה: גידולים שנזרעו מחדש, וצמחים שצומחים מאליהם מזרעים קודמים. הגן הוא מלכות, מקור נשמות ישראל, והגנן שלה הוא יוסף, שהוא יסוד. לבסוף, הכסף הוא החסדים: שלושת השלישים של חסד הם שלושת האוצרות — שניים מגולים והשליש העליון מכוסה עד לעתיד לבוא — וכולם מובאים אל מלכות, "ביתה פרעה".

מבנה

1	האוצרות הגנוזים של יוסף	19
	הפסוק על הכסף שנאסף, שלושת האוצרות שיוסף הטמין והאור הקדמון שנגנז לצדיקים.	
2	שתי אהבות	21-3
	אהבה שנולדת מהתבוננות היא לידה חדשה של השכל; האהבה המסותרת, הטבעית לנפש האלקית, רק יוצאת מהעלם לגילוי באמצעות התבוננות.	
3	האהבה המסותרת היא האור הקדמון	41
	"נכנס יין יצא סוד": האהבה המסותרת, כשהיא מתגלית כאהבה רבה, נעלית מאהבת עולם; היא האור שנגנז אצל יוסף, יסוד, ונזרע ממנו בכל יהודי.	
4	אור שנזרע בגן	51-6
	האור שנזרע על ידי הצדיק-הגנן בדימוי שבזהר; הגן הוא מלכות, והטיפול בו הוא עבודת הבירור; בארץ יש זריעה חדשה ויש ספיחין המקיימים את הארץ.	
5	זריעה וספיחין למעלה	71
	בגן העליון, האהבה שנולדת מהתבוננות היא זריעה חדשה, והאהבה המסותרת היא ספיחין ששורשם גבוה יותר; שתיהן באות מיוסף, הגנן.	

הכסף הוא החסדים: שלושת השלישים של חסד הם שלושת האוצרות, שניים מגולים והשליש העליון מכוסה עד לעתיד לבוא; כולם מובאים אל מלכות, "ביתה פרעה".

מושגים

האהבה המסותרת אהבה מסותרת

האהבה לה' הטבועה בנפש האלקית, שמטבעה חפצה להיכלל במקורה. ההתכוננות אינה יוצרת אותה אלא מוציאה אותה מהעלם; כשהיא מתגלית, היא אהבה רבה.

אהבה שנוולדת מהתכוננות אהבת עולם

האהבה המתעוררת מהתכוננות בגדולת ה': "לידה חדשה" של השכל, נמוכה בדרגתה מהאהבה המסותרת, ונמשלה לזריעה חדשה.

אהבה רבה אהבה רבה

אהבה שלמעלה מהשכל, הנמשכת מ"רוב חסד"; האהבה המסותרת כשהיא מתגלית, המזוהה כאן עם האור הקדמון.

האור הקדמון אור קדמא

האור הראשון, שהאיר מסוף העולם ועד סופו ונגנו לצדיקים: "אור זרוע לצדיק".

ספיחין ספיחין

צמחים העולים מאליהם מזרעים קודמים ו"מקיימים את הארץ"; זהו דימוי לאהבה המסותרת, שאינה חדשה אך שורשה גבוה יותר.

חסדים מכוסים ומגולים חסדים מכוסים ומגולים

חסד נחלק לשלושה שלישים: השליש העליון נשאר מכוסה ושני השלישים התחתונים מגולים. המאמר קורא אותם כשלושת האוצרות של יוסף, וגם כאהבה רבה וכאהבת עולם.

יוסף, הגנן של הגן יוסף הצדיק, גננא דגנטא

יוסף הצדיק הוא יסוד, הנדרש כיו"ד וסוד. באמצעותו נזרע אור במלכות, הגן ומקור נשמות ישראל, והאהבה המסותרת מגיעה לכל יהודי.

קטע 1 • 11

האוצרות הגנוזים של יוסף

1 וילקט יוסף¹ את כל הכסף² הנמצא בארץ מצרים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלש מטמוניות הטמין יוסף.³ אחת נתגלה לקרח ואחת נגלה לאנטונינוס. ואחת גנוזה לצדיקים לע"ל [לעתיד לבוא].

"וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה." חז"ל אמרו: "שלש מטמוניות הטמין יוסף. אחת נתגלה לקרח ואחת נגלה לאנטונינוס. ואחת גנוזה לצדיקים לע"ל."

המאמר פותח בפסוק המתאר את שנות הרעב במצרים: יוסף אסף את כל הכסף ששולם תמורת התבואה והביא אותו לאוצרו של פרעה. לצד הפסוק מובאת דרשת חז"ל שלפיה יוסף הטמין שלושה אוצרות: שניים מהם התגלו — אחד אצל קרח ואחד אצל אנטונינוס — ואילו השלישי שמור לצדיקים לעתיד לבוא.

ולהבין זה הנה כתיב אור זרוע לצדיק⁴ וידוע דהיינו בחי' אור קדמאה דהוה נהיר⁵ מסייפי עלמא⁶ עד סייפי עלמא⁷ דגניז קוב"ה [קודשא בריך הוא] לצדיקייא.

כדי להבין זאת, נאמר: "אור זרוע לצדיק". ידוע שזוהי בחינת אור קדמאה (or kadma'ah; האור הקדמון), שהאיר מקצה העולם ועד קצהו, והקדוש ברוך הוא גנו אותו לצדיקים.

כדי להסביר את האוצר הגנוז, המאמר פונה לפסוק "אור זרוע לצדיק". אור זה מזוהה עם האור הקדמון, האור הראשון, שהאיר מקצה העולם ועד קצהו, עד שה' גנו אותו לצדיקים.

קטע 2 • 21-3

שתי אהבות

2 וענין הגניזה הזאת יוכן דהנה בעבודת ה' ימצא ב' בחי' ומדרגות באהבת ה'. הא' הוא בחי' האהבה הנולדת ונמשכת מן ההתבוננות בגדולת אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה כשיעמיק בשכלו ברוממות גדולתו ית' יולד מזה התפעלות בתשוקה והתלהבות אליו ית' כי לפי שכלו יהולל איש⁹ שהמדות נמשכים אחר השכל וההתבוננות.

ענין הגניזה הזאת יוכן [כך]. בעבודת ה' קיימות שתי בחינות ומדרגות באהבת ה'. הראשונה היא בחינת האהבה שנולדת ונמשכת מתוך התבוננות בגדולתו של אור אין סוף, ברוך הוא: כשאדם מעמיק בשכלו ברוממות גדולתו יתברך, נולדת מכך התעוררות של כמיהה ולהט אליו יתברך, כי "לפי שכלו יהולל איש", שהרי המדות נמשכות אחר השכל וההתבוננות.

כדי להסביר מה פירוש הדבר שהאור "נגנז", המאמר מבחין בין שני סוגי אהבה לה'. הראשונה נולדת מתוך התבוננות: כשאדם מעמיק בגדולתו של אור אין סוף, מתעוררים בו כמיהה ולהט לה', שכן, כפי שנאמר בפסוק, "לפי שכלו יהולל איש" — הרגשות נמשכים אחר השכל.

אהבה זו היא בחיי הולדה חדשה שנמצאת מחדש ע"י השכל וההתבוננות.

אהבה זו היא בחינת לידה חדשה, שנוצרת מחדש באמצעות השכל וההתבוננות.

מכיוון שאהבה זו נוצרת מתוך ההתבוננות, היא בגדר "לידה חדשה" — דבר שלא היה קיים באדם קודם לכן.

3 ויש בחיי ב' באהבה והוא הנקי אהבה מסותרת שהיא האהבה שיש בטבע תולדת הנפש האלקית שהיא

חפצה בטבעה להתכלל בא"ס ב"ה שהוא מקורה ושרשה

ויש בחינה שנייה באהבה, הנקראת "אהבה מסותרת" [אהבה חבויה]: האהבה הטבעה בטבעה של הנפש האלקית,

שמטבעה חפצה להיכלל באין סוף ברוך הוא, שהוא מקורה ושרשה.

האהבה השנייה היא "האהבה המסותרת", חלק מטבעה של הנפש האלקית. מכיוון שאין סוף הוא מקור הנפש ושרשה, היא חפצה מטבעה להיכלל בו מחדש.

אלא שהיא אצלו בחיי העלם והסתר גדול ויציאתה אל הגלוי הוא ע"י התבוננות כמ"ש בתניא¹⁰

אלא שאצל האדם היא נתונה בהעלם והסתר גדולים, וגילוייה בא באמצעות התבוננות, כפי שנכתב בתניא.

אצל האדם אהבה זו נתונה בהעלם עמוק, וההתבוננות היא שמוציאה אותה אל הגלוי, כפי שמוסבר בתניא.

ונמצא כשיוצאת אל הגלוי ע"י ההתבוננות אין זו הולדה חדשה מן השכל ממש שממנו נולדה האהבה

שהרי אהבה זו כבר היתה מתחלה בנפשי¹¹ רק שהיתה בהעלם וע"י ההתבוננות יצתה מן ההעלם אל

הגלוי.

נמצא שכאשר היא מתגלה באמצעות ההתבוננות, אין כאן הולדה חדשה של האהבה מן השכל, כאילו השכל הוא

שהוליד אותה; שהרי אהבה זו כבר היתה בנפשו מלכתחילה, אלא שהיתה בהעלם, ובאמצעות ההתבוננות יצאה מן

ההעלם אל הגלוי.

לכן, כשהאהבה מתגלה באמצעות ההתבוננות, השכל אינו מוליד אותה: היא היתה בנפש מלכתחילה, אלא שהיתה נסתרת. ההתבוננות אינה יוצרת אותה, אלא רק מוציאה אותה מן ההעלם אל הגלוי.

האהבה המסותרת היא האור הקדמון

4 וזהו ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] נכנס יין יצא סוד.¹² פי' סוד הוא בחי' אהבה מוסתרת הנ"ל ויציאתי [ויציאתה] אל הגלוי הוא ע"י ההתבוננות הנק' בשם יין יינה של תורה כו'.

וזהו פירוש מאמר חז"ל: "נכנס יין יצא סוד". פירוש: ה"סוד" (דבר נסתר) הוא בחינת האהבה המסותרת שהוזכרה לעיל, ויציאתה לגילוי נעשית באמצעות התבוננות, המכונה "יין" — יינה של תורה וכו'.

מאמר חז"ל "נכנס יין יצא סוד" מתפרש כאן כתיאור של האהבה המסותרת. ה"סוד" הוא האהבה המסותרת, וה"יין" שמוציא אותה לגילוי הוא ההתבוננות, המכונה "יין של תורה".

ובאמת מעלת ומדרגת אהבה זו המסותרת¹³ היא גדולה ורבה מבחי' האהבה הנולד' מהתבוננות הנ"ל. אף שזו היא הולדה חדשה וזו אינה התחדשות גמורה אעפ"כ [אף על פי כן] שרשה נעלה יותר כו'.

ובאמת, מעלתה ומדרגתה של אהבה מסותרת זו גדולות בהרבה ממדרגת האהבה שנולדת מן ההתבוננות שהוזכרה לעיל. אף שאהבה זו היא לידה חדשה, ואילו זו אינה חידוש גמור, בכל זאת שורשה נעלה יותר וכו'.

כאן נערכת השוואה בין שתי האהבות. האהבה שנולדת מהתבוננות היא דבר חדש ממש, ואילו האהבה המסותרת רק יוצאת ממחבוא; ואף על פי כן היא גדולה יותר, מפני ששורשה גבוה יותר.

ואהבה הנולדה מהתבוננות היא למטה ממנה במדרגה רק שלא נשפלה כ"כ [כל כך] כמו אהבה הנ"ל המסותרת כו'.

והאהבה שנולדת מהתבוננות נמוכה ממנה במדרגה, אלא שלא ירדה נמוך כל כך כמו האהבה המסותרת שהוזכרה לעיל וכו'.

האהבה שנולדת מהתבוננות נמוכה ממנה במדרגה. יתרונה היחיד הוא שלא ירדה נמוך כל כך כמו האהבה המסותרת שהוזכרה לעיל, שלמרות שורשה הנעלה באה לידי הסתר עמוק.

(וכמ"ש בתניא¹⁴ שבחי' אהבה מסותרת כשיוצאה אל הגלוי נק' אה"ר [אהבה רבה] שלמעלה מאהבת עולם שמבחי' ההתבוננות כו' וע' מ"ש לקמן ע"פ חכלילי מענין אה"ר [אהבה רבה] ואה"ע [ואהבת עולם]).

(כמו שכתוב בתניא, שכאשר האהבה המסותרת יוצאת לגילוי היא נקראת אהבה רבה (אהבה גדולה), שהיא למעלה מאהבת עולם (אהבה נצחית), שמקורה בבחינת ההתבוננות וכו'. ועיינו במה שכתוב להלן על הפסוק "חכלילי", בעניין אהבה רבה ואהבת עולם.)

ההערה הזאת מצטטת את התניא: כשהאהבה המסותרת מתגלה, היא נקראת אהבה רבה, והיא למעלה מאהבת עולם, הנובעת מהתבוננות. היא גם מפנה בהמשך המאמר לתורה אור על ברכת יעקב ליהודה, "חכלילי" (בראשית מט, יב), פסוק שעוסק גם ביין ושבו נדונו שתי האהבות הללו.

והנה בחי' ומדרגת יוסף הצדיק עליון הוא בחי' אה"ר [אהבה רבה] המסותרת שיש בכל נפש מישראל ששרשה גבוה מאד נעלה שזהו בחי' יוסף שהוא בחי' יסוד דהיינו בחי' י" סוד כו'.

והנה מדרגתו של יוסף צדיק עליון היא בחינת האהבה רבה המסותרת המצויה בכל נפש מישראל, ששורשה גבוה ונעלה [מאוד]. זוהי בחינת יוסף, שהוא בחינת יסוד (בסיס), כלומר בחינת יו"ד וסוד וכו'.

כאן נקשרת האהבה המסותרת ליוסף, "צדיק עליון". יוסף מקביל ליסוד (בסיס), הספירה שהקבלה מכנה "צדיק", ומדרגתו היא האהבה רבה המסותרת המצויה בכל נפש מישראל. המילה "יסוד" נדרשת כאן כצירוף של יו"ד ו"סוד" (דבר נסתר), אותו "סוד" עצמו של האהבה המסותרת.

וזוהו פי' אור זרוע לצדיק¹⁵ שהוא בחי' אור קדמאה שגנזו לצדיקים.¹⁶ ואור קדמאה הוא בחי' אה"ר [אהבה רבה] הנ"ל שהיא למעלה מעלה מבחי' אה"ע [אהבת עולם] הנק' ג"כ אור

וזוהו פירוש "אור זרוע לצדיק": זו בחינת האור הקדמון שגנזו לצדיקים. והאור הקדמון הוא בחינת האהבה רבה שהזכרה לעיל, הנעלה לאין ערוך מבחינת אהבת עולם, הנקראת אף היא "אור".

הפסוק "אור זרוע לצדיק" מתפרש כך: האור הזרוע הוא האור הקדמון שגנזו לצדיקים, והוא האהבה רבה המסותרת. גם אהבת עולם נקראת "אור", אך היא נמוכה בהרבה מן האור הקדמון.

(כי אור הוא בחי' חסד ויש חסד עולם והוא בחי' האהבה הנמשכת מן השכל אבל אור קדמאה הוא בחי' אה"ר [אהבה רבה] שלמעלה מהשכל ונלקחה מבחי' רב חסד וחסדי מאתך לא ימוש¹⁷ כו')

(כי אור הוא בחינת חסד, ויש חסד עולם, שהוא בחינת האהבה הנמשכת מן השכל; אבל האור הקדמון הוא בחינת אהבה רבה, שלמעלה מן השכל, הנלקחת מבחינת "ורב חסד" ו"וחסדי מאתך לא ימוש" וכו').

ההערה מסבירה מדוע האהבה נקראת אור: אור מקביל לחסד. לכל אחת מן האהבות מקביל חסד הנקרא בשם דומה: אהבת עולם, הנמשכת מן השכל, היא חסד עולם; ואילו אהבה רבה, האור הקדמון שלמעלה מן השכל, נלקחת מבחינת "ורב חסד" ומן החסד שעליו נאמר "וחסדי מאתך לא ימוש".

אלא שגנזו לצדיקים בבחי' יוסף צ"ע [צדיק עליון] וממנו נזרע בכל אי מישראל בחי' אהבה הנ"ל אלא שהיא מסותרת בבחי' גניזה וסוד והעלם ונכנס יין יצא סוד כנ"ל:

אלא שגנזו אותו לצדיקים בבחינת יוסף צדיק עליון, וממנו נזרעת בכל אחד מישראל בחינת האהבה שהזכרה לעיל; אלא שהיא מסותרת בבחינת גניזה, סוד והעלם, ו"נכנס יין יצא סוד", כנזכר לעיל.

ה' גנז את האור הזה לצדיקים בבחינת יוסף צדיק עליון, ומיוסף הוא נזרע בכל יהודי כאהבה מסותרת. מכיוון שהיא נזרעת ונגנזת, היא נותרת "סוד" היוצא רק כאשר נכנס ה"יין" של ההתבוננות.

קטע 4 • 51-6

אור שנזרע בגן

5 **ועפ"י** [ועל פי זה] **יובן ג"כ מ"ש בזהר תרומה** (דקס"ו ע"ב ודקס"ז ע"א) **האי אור זרע ל"י קוב"ה** [קודשא בריך הוא]

בגינתא דעדנוי ע"י דהאי צדיק דאיהו גננא דגינתא ונטל להאי אור וזרע ליה זריעה דקשוט כו'

על פי זה יובן גם מה שכתוב בזהר, פרשת תרומה (דף קס"ו ע"ב ודף קס"ז ע"א): **"האי אור זרע ל"י קוב"ה בגינתא דעדנוי ע"י דהאי צדיק דאיהו גננא דגינתא ונטל להאי אור וזרע ליה זריעה דקשוט כו"י**.

הזוהר שמוכא כאן מתאר את אותו אור: ה' זרע אותו בגן עדן שלו באמצעות "האי צדיק", הגנן, שלקח את האור וזרע אותו כ"זריעה דקשוט". כפי שהמאמר יאמר, הגנן הוא יוסף הצדיק.

ובגלותא גנתא לא עאל ביה גננא.¹⁸ **וההוא אור דאיהו זרוע תדיר עביד איבין ומינין ומגרמיה אזרע כקדמיתא.**

"ובגלותא גנתא לא עאל ביה גננא. וההוא אור דאיהו זרוע תדיר עביד איבין ומינין ומגרמיה אזרע כקדמיתא."

בגלות הגנן אינו נכנס לגן, ובכל זאת האור שנזרע ממשיך להניב פירות ולזרוע את עצמו "כקדמיתא". המאמר ישתמש באור הזרוע את עצמו כדימוי לאהבה המסותרת.

ופי' גנתא הוא בחי' המשכת הקו"ח [הקו וחוט] **ממל' דא"ס שהוא ראשית הקו עד סיומו נק' הכל בחי' גנתא שהוא בחי' מל'.**¹⁹

ופירוש "גנתא" הוא בחינת המשכת הקו והחוט ממלכות דאין סוף, שהיא ראשית הקו, ועד סופו; כל זה נקרא בחינת "גנתא", שהיא בחינת מלכות.

"גנן" הוא מלכות. הקו, הקו הדק של האור האלוקי, וה"חוט" הנמשך עמו, מתחילים במלכות של אין סוף — מידת המלכות שבאור אין סוף עצמו — וכל הקו, מראשיתו ועד סופו, נקרא "גנתא".

(ע' [עיינן] במק"מ [במקדש מלך] בזהר פ' בא ד' ל"ה ע"א בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל]²⁰ בפי' בחד צדיק כו'. דזרע בגנתא²¹ כו' ע"ש)

(עיינו במקדש מלך על הזוהר, פרשת בא, דף ל"ה ע"א, בשם רבי חיים ויטאל, בביאור "בחד צדיק כו"י, "דזרע בגנתא כו"י. עיינו שם.)

הסוגריים מפנים למקדש מלך, פירוש על הזוהר, לקטע בפרשת בא העוסק ב"בחד צדיק" וב"דזרע בגנתא". כפי שמביא הצמח צדק בקטע המצוטט בהערת קה"ת, מקדש מלך מסביר בשם רבי חיים ויטאל שהצדיק הזה הוא יסוד דאדם קדמון — הדרגה העליונה בסדר האלוקי — הזרוע במלכות הגנוזה בו.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מה הגן²² צריך לעדור ולהשקות ולזמור שהוא בחי' עבודת הבירורים שזה נעשה ע"י יוסף הצדיק.

וכמאמר חז"ל: "מה הגן צריך לעדור ולהשקות ולזמור", שהיא בחינת עבודת הבירורים [בירור הטוב והעלאתו], והיא נעשית על ידי יוסף הצדיק.

חז"ל משווים את כנסת ישראל לגן שצריך לעדור, להשקות ולזמור. טיפוח הגן הוא עבודת הבירורים — בירור הטוב והעלאתו — והיא נעשית באמצעות יוסף הצדיק.

והנה כמו בארץ הגשמית יש ב' מיני צמיחה הא' התבואות הנזרעים מדי שנה ועולים וצומחים.²³

והנה, כשם שבארץ הגשמית יש שני סוגי צמיחה: הראשון הוא התבואה שזורעים מדי שנה, והיא עולה וצומחת;

כדי להמחיש את שתי האהבות, המאמר עובר לעולם החקלאות. באדמה הגשמית יש שני סוגי צמיחה, והראשון הוא תבואה שזורעים מדי שנה, ולאחר מכן היא נובטת וצומחת.

6 והב' הם הנק' ספיחין²⁴ דהיינו מה שצומח מאיליה שלא נזרע עכשיו כלל אלא מן הזריעה שנפל בה מכבר כו'. והם הנק' ספיחא דארעא דמקיימי ארעא שעיקר קיום הארץ הוא ע"י הספיחין.

והסוג השני הוא מה שנקרא ספיחין (sefichin; צמחים שצמחו מעצמם), כלומר, מה שצומח מעצמו, ולא נזרע עכשיו כלל, אלא [נובע] מן הזריעה שנפלה בה קודם לכן וכו'. והם הנקראים "ספיחא דארעא דמקיימי ארעא" — ספיחי הארץ שמקיימים את הארץ, שכן עיקר קיומה של הארץ הוא באמצעות הספיחין.

הסוג השני של הצמיחה הוא ספיחין — צמחים שעולים מעצמם, בלי זריעה חדשה, מזרעים שנפלו לקרקע קודם לכן. האמרה בארמית "ספיחא דארעא דמקיימי ארעא" מציגה את הצמיחה שלא נזרעה כגורם העיקרי לקיומה של הארץ.

קטע 5 • 71

זריעה וספיחין למעלה

7 וכך נמצא למעלה בארץ העליונה הנקרא גנתא ב' בחי' ומדרגות אלו דהיינו בחי' המשכות הנמשכות בה בבחי' זריעה כמ"ש אור זרוע²⁵ כו'

וכך גם למעלה, בארץ העליונה הנקראת "גנתא", מצויות שתי בחינות ומדרגות אלה: כלומר, בחינת ההמשכות הנמשכות לתוכה בדרך של זריעה, כפי שנאמר "אור זרוע" וכו'.

אותם שני סוגי צמיחה קיימים גם למעלה, בארץ העליונה, ה"גנתא", שהיא מלכות. הראשון הוא השפע האלוקי הנמשך לתוכה בדרך של זריעה, כמו בפסוק "אור זרוע".

ויש בחי' שגדילים בה מבחי' ספיחין דהיינו ממה שנזרע כבר כו'

ויש בחינה של מה שצומח בה כספיחים, כלומר, ממה שכבר נזרע וכו'.

הסוג השני דומה לספיחים: הוא עולה ממה שנזרע זמן רב קודם לכן.

והספיחים אף שאין זה ענין התהוות והמשכה חדשה ממש רק שהוא בחי' גידול ממה שהיה בהעלם
בהארץ עכ"ז [עם כל זה] יש בו מעלה יתירה ששרשו גבוה ביותר

אף שאין בספיחים משום התהוות חדשה ממש והמשכה חדשה, אלא רק צמיחה של מה שהיה בהעלם בארץ, בכל
זאת יש בהם מעלה יתרה, שכן שורשם גבוה ביותר.

המאמר מבחיר שספיחים אינם התהוות חדשה ממש או המשכה חדשה, אלא צמיחה של מה שהיה טמון בהעלם בארץ. אף על פי כן יש בהם
מעלה מיוחדת: שורשם גבוה ביותר.

והוא כנ"ל בענין האהבה המסותרת²⁶ כשיוצאת אל הגלוי הגם שאינו התהוות חדשה כמו האהבה
הנולדה מההתבוננות עכ"ז [עם כל זה] שרשה גבוה יותר כו' ובחי' גלוי אהבה המסותרת זהו ענין
הספיחים שהארץ מוציאה צמחה מעצמה.

וזהו כפי [שהוסבר] לעיל בענין האהבה המסותרת, כשהיא יוצאת מן ההעלם אל הגלוי: אף שאין זו התהוות
חדשה, כמו האהבה שנולדת מן ההתבוננות, בכל זאת שורשה גבוה יותר וכו'. וגילוי האהבה המסותרת הוא ענין
הספיחים, שהארץ מוציאה את צמיחתה מעצמה.

כך נאמר גם על האהבה המסותרת: אף שאינה נוצרת מחדש, כפי שקורה באהבה שנולדת מן ההתבוננות, שורשה גבוה יותר. גילוייה הוא
הספיחים שהארץ מוציאה מעצמה.

ומגרמיה אזדרע דהיינו מאותה האהבה שנזרע בה כבר שהיתה מסותרת כו' וזהו בחי' אור זרוע כו'
ו"מגרמיה אזדרע", כלומר, מאותה אהבה עצמה שכבר נזרעה בה והייתה מסותרת וכו'. וזו בחינת "אור זרוע" וכו'.
הביטוי של הזוהר "ומגרמיה אזדרע" מתייחס לאהבה שנזרעה בנפש כבר לפני זמן רב ונותרה בהעלם. זהו ענין "אור זרוע" לצדיקים.

(שנזרע כבר בנפש האלקית אבל האהבה הנולדת ונמשכת מההתבוננות הנק' אהבת עולם הוא כמשל
הזריעה שזורעים עכשיו מחדש)

(שנזרעה כבר בנפש האלקית; ואילו האהבה שנולדת ונמשכת מן ההתבוננות, הנקראת אהבת עולם, משולה לזריעה
שנזרעת עכשיו מחדש.)

ההערה משלימה את המשל: האהבה המסותרת נזרעה כבר מזמן בנפש האלקית, ואילו אהבת עולם, האהבה שנולדת מהתבוננות, דומה
לזרע שנזרע מחדש.

וכל זריעות אהבות אלו הכל הוא מבחי' יוסף הצדיק שנק' גננא דגנתא שממנו נמשך האור בבחי' מל'
הנק' גנתא (שהוא מקור נש"י [נשמות ישראל]):

וכל זריעות האהבות האלה, כולן, הן מבחינת יוסף הצדיק, הנקרא "גננא דגנתא", שממנו נמשך האור בבחינת
מלכות, הנקראת "גנתא" (שהיא מקור נשמות ישראל).

כל הזריעות האלה באות מיוסף הצדיק, "גננא דגנתא", שדרכו נמשך אור למלכות, ה"גנתא". מלכות היא מקור נשמות ישראל, ולכן מה
שנזרע בה מגיע לכל נשמה יהודית.

הכסף ושלוש האוצרות

8 וזהו ענין וילקט יוסף את כל הכסף כו' שהוא בחי' חסדים שכולם נמשכים²⁷ בבחינת יוסף הצדיק

וזהו פירוש "וילקט יוסף את כל הכסף" וגו': זוהי בחינת החסדים (השפעות של חסד), שכולם נמשכים בבחינת יוסף הצדיק.

המאמר חוזר לפסוק הפותח. ה"כסף" שיוסף ליקט הוא החסדים, חסדי ה' (בקבלה, כסף מסמל חסד), שכולם נמשכים באמצעות יוסף הצדיק.

וכנ"ל בענין אור קדמא דגנזי' [דגנזיה] לצדיקים שהוא נמשך בבחי' יוסף הנקי צ"ע [צדיק עליון] והוא גנא דגנתא שממנו נמשך בחי' אהבה מסותרת הנ"ל בכ"א [בכל אחד / בכל אחת] מישראל.

וזהו כפי שנתבאר לעיל בענין האור הקדמון שגנו ה' לצדיקים, שנמשך בבחינת יוסף, הנקרא צדיק עליון; והוא "גנא דגנתא" — גנן הגן, שממנו נמשכת בחינת האהבה המסותרת שנזכרה לעיל לכל אחד מישראל.

כפי שנתבאר לעיל, האור הקדמון שגנזו לצדיקים נמשך בבחינת יוסף, "צדיק עליון": כפי שמבואר בלקוטי תורה על ראה, הוא מחבר בין המשפיע שלמעלה למקבל שלמטה וממשיך את השפע כלפי מטה. הוא "גנן הגן", ובאמצעותו נמשכת האהבה המסותרת לכל נשמה מישראל.

וזהו ויבא ביתה פרעה הוא בחי' המלכות הנקי גנתא ועלמא דאתגליא שהוא מקור נש"י [נשמות ישראל]. וזהו ענין שלש מטמוניות הטמין יוסף²⁸ כו'.

וזהו "ויבא ביתה פרעה": זוהי בחינת המלכות (ריבונות), הנקראת "גנתא" ו"עלמא דאתגליא" (העולם הגלוי), והיא מקור נשמות ישראל. וזהו ענין "שלש מטמוניות הטמין יוסף" וגו'.

"בית פרעה", שאליו הביא יוסף את הכסף, הוא המלכות, הנקראת "גן" ו"העולם הגלוי" (בניגוד לבינה, "העולם הנסתר"), והיא מקור נשמות ישראל. מכאן עובר המאמר להסביר את שלוש המטמוניות שהטמין יוסף.

דנהה ידוע בכתבי האר"י [האלקי רבי יצחק] ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרוננו לברכה] שהחסד (מה"ח [מה' חסדים] הנמשכים בז"א והחסד שבת"ת [שבתפארת]) מתחלק לג' פרקין היינו השליש העליון הוא בבחי' העלם והסתר ונק' חסדים מכוסים ובי' שלישי [שלישיות / שלישים] מתגלין.

ידוע מכתבי האר"י ז"ל שהחסד (מתוך חמשת החסדים הנמשכים בז"א, וכן החסד שבתפארת) מתחלק לשלושה פרקים (שלישים): השליש העליון נמצא במצב של העלם והסתר ונקרא "חסדים מכוסים", ואילו שני השלישים האחרים מתגלים.

לפי האר"י ז"ל, החסד — כאן מדובר בחמשת החסדים הנמשכים בז"א, התצורה של שש ספירות המדות, ובחסד שבתפארת — מתחלק לשלושה "פרקים", כלומר שלישים. השליש העליון נשאר נסתר ונקרא "חסדים מכוסים", ואילו שני השלישים התחתונים מתגלים.

והיינו ענין ג' מטמוניות הנ"ל ששנים נתגלו שהם ב' שלישים המתגלים. והשליש עליון שהוא בחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] שבו הוא מכוסה ונעלם ויתגלה לצדיקים לע"ל [לעתיד לבוא] וכמ"ש אור זרוע לצדיק²⁹

וזהו ענין שלוש המטמוניות שנזכרו לעיל: שתיים מהן התגלו, והן שני השלישים המתגלים. השליש העליון, שהוא בחינת החכמה, הבינה והדעת שבתוכו, מכוסה ונסתר, ויתגלה לצדיקים לעתיד לבוא, כפי שנאמר: "אור זרוע לצדיק".

שלוש המטמוניות הן שלושת השלישים הללו. שני השלישים שהתגלו הם שתי המטמוניות שנחשפו, ואילו השליש העליון, הישכלי שבחסד — החכמה, הבינה והדעת שלו — נשאר מכוסה עד שיתגלה לצדיקים לעתיד לבוא, כפי שנאמר: "אור זרוע לצדיק".

והיינו ענין בחי' אור קדמאה שגנוז לצדיקים כו' וכל זה הטמין יוסף שהוא בחינת יסוד שבו נמשכים החסדים הנ"ל. וכנודע ל"ח [ליודעי חן]

וזהו ענין בחינת האור הקדמון שגנוז ה' לצדיקים וגו'. את כל זה הטמין יוסף, שכן הוא בחינת היסוד, שבה נמשכים החסדים הנזכרים לעיל, וכידוע ליודעי חן (החכמה הנסתרת).

השליש העליון הנסתר הוא האור הקדמון. יוסף "הטמין" את כולו, משום שהוא בחינת היסוד, הערוץ שדרכו נמשכים החסדים; הביטוי "כידוע ליודעי חן" מציין שמדובר בתורת הקבלה.

(אפ"ל [אפשר לומר] ג"כ דחסדים מכוסים ומגולים הם בחי' אה"ר [אהבה רבה] ואה"ע [ואהבת עולם] הנ"ל. וזהו וילקט יוסף את כל הכסף הן חסדים המכוסים הן המגולים.

(אפשר לומר גם שהחסדים המכוסים והמתגלים הם בחינות אהבה רבה ואהבת עולם שנזכרו לעיל. וזהו וילקט יוסף את כל הכסף": הן החסדים המכוסים והן המתגלים.

כאן מובא בסוגריים פירוש נוסף: החסדים המכוסים הם אהבה רבה, האהבה הנסתרת, והחסדים המתגלים הם אהבת עולם; יוסף ליקט "את כל הכסף" — את שני הסוגים.

והכל הביא ביתה פרעה שמתגלים ביחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא]. עוד י"ל [יש לומר] פרעה ל' [לשון] פריעה שע"י פריעה מתגלים ג' פרקי חסד כנז' [כנזכר] בע"ח [בעץ חיים] והכל א'.

והוא הביא את הכול לבית פרעה, שכן הם מתגלים בייחוד ז"א ונוקבא (הבחינה הנשית / המלכות). אפשר לפרש עוד: "פרעה" הוא מלשון "פריעה" (גילוי), שכן באמצעות הפריעה מתגלים שלושת פרקי החסד, כפי שמוזכר בעץ חיים; והכול אחד).

כל החסדים מובאים ל"בית פרעה", המלכות, ושם הם מתגלים באמצעות הייחוד של ז"א ונוקבא, המדות והמלכות. פירוש נוסף קושר את "פרעה" ל"פריעה", גילוי, שבאמצעותו מתגלים שלושת פרקי החסד, כפי שנאמר בעץ חיים; שני הפירושים מכוונים לאותו עניין.

ועמ"ש בזהר בלק (ד' ר"ד) בענין בקר דיוסף³⁰ דלשם מבואר ג"כ דאור קדמא הנ"ל נמשך בבחי' יוסף ודוד אתקין ל"י חופאה³¹ כמ"ש בקר אערך לך ואצפה.³²

ועיינו במה שנאמר בזהר על פרשת בלק (דף ר"ד), בעניין "בקר דיוסף"; שם מבואר גם שהאור הקדמון הנוכח לעיל נמשך בבחינת יוסף, ודוד תיקן לו חופה, ככתוב: "בקר אערך לך ואצפה".

הטקסט מפנה לזהר על פרשת בלק, המדבר על שני בקרים, של אברהם ושל יוסף: הזוהר מסביר שההארה של בוקרו של יוסף התפשטה מקצה העולם ועד קצהו — הביטוי ששימש לעיל לתיאור האור הקדמון — עד שהעולמות התחתונים לא יכלו לשאת אותה. לכן דוד, המייצג את מלכות, עשה לה חופה (chuppah) שכיסתה אותה. הזוהר מוצא לכך רמז בפסוק של דוד: בוקרו של יוסף הוא "בקר", ואת המילה "ואצפה", שפירושה הפשוט הוא ואשגיה, דורשים כאן במשמעות של כיסוי, כפי שציפו את הארון בזהב.

והוא ענין וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה³³ והמ"י [והמשכיל יבין].

וזהו ענין "וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה". והמבין יבין.

הכוונה היא ל"וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה": האור שנאסף ביוסף מובא אל מלכות, ואת הנקודה הזאת הטקסט משאיר למי שמבין.

ועמ"ש במ"א ע"פ וימינך מקרב חיקך כלה³⁴ דהענין שיתגלו החסדים מכיסויים יסוד דאימא כו'. ואפ"ל [ואפשר לומר] ג"כ דפ"י כסף הנמצא באמ"צ [בארץ מצרים] הם חסדים מכוסים ובארץ כנען הם חסדים מגולים:

ועיינו במה שנאמר במקום אחר על [הפסוק] "וימינך מקרב חיקך כלה", שהעניין הוא שהחסדים (chasadim) [השפעות של חסד] יתגלו מתוך כיסויים, יסוד דאימא (Yesod of Imma) וכו'. ואפשר לומר גם שפירוש "הכסף הנמצא בארץ מצרים" הוא החסדים המכוסים, ואילו "בארץ כנען" הם החסדים המגולים:

הפסוק "וימינך מקרב חיקך כלה" מוסבר במקום אחר כגילוי החסדים — מידת חסדו של ה' — מתוך הכיסוי שלהם, יסוד דאימא, כלומר יסוד הבינה, העוטף אותם. אפשר להציע גם קריאה נוספת: הכסף שבארץ מצרים הוא החסדים המכוסים, ואילו הכסף שבארץ כנען, המוזכר במילים הבאות בפסוק, הוא החסדים המגולים.

בעבודה

אדם אינו צריך ליצור את אהבתו להי יש מאין. האהבה המסותרת כבר נזרעה בנפש האלקית שלו, וההתבוננות, "יין" התורה, מוציאה את ה"יסוד" הזה אל הגילוי; והאהבה שמתגלית כך מגיעה למדרגה גבוהה יותר מן האהבה שהשכל לבדו מוליד.

שאלות לשיחה

1. מדוע האהבה המסותרת, שההתבוננות רק מגלה, נחשבת נעלית מהאהבה שההתבוננות אכן מולידה?
2. באיזה מובן האהבה המסותרת, למרות שורשה הגבוה יותר, "ירדה" למטה יותר מן האהבה שנולדת מההתבוננות?
3. מה מוסיף דימוי הספיחין לאמירה "נכנס יין יצא סוד"?
4. מדוע יוסף, שהוא יסוד, הוא ה"גנן" שדרכו נזרעת האהבה המסותרת בכל יהודי?
5. כיצד פירוש הכסף כחסדים מכוסים ומגולים מחבר בין הפסוק הפותח לשלושת האוצרות הגנוזים?

מקורות והפניות

הערות

תהלים צז, יא.

5 אור קדמאה דהוה נהיר

הערות קה"ת מפנה לעמוד זה בזהר על פרשת תרומה, העוסק באור קדמאה [האור הקדמון]. הוא מופיע בדיון של הזהר על האור שנאמר עליו "אור זרוע לצדיק", שאותו מצטט המאמר בפסקה 5.

Zohar II, 166b זח"ב קסו, ב

הערות קה"ת

ראה זח"ב קסו, ב. וראה לקו"ת ברכה ק, א.

6 דהוה נהיר מסייפי עלמא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

ראה זח"א מה, סע"ב.

7 מסייפי עלמא עד סייפי עלמא

הערות קה"ת מפנה לקטע זה בזהר על האור הראשון שהאיר "מסוף העולם ועד סופו". המאמר משתמש בכיטוי כדי לתאר את האור הקדמון, לפני שננזף.

Zohar, Bereshit 70:139-148 ספר הזהר, בראשית ע':קל"ט-קמ"ח
AND GOD SAW THE LIGHT AND DIVIDED. Said R. Isaac:
'This implies, as we have explained, that he foresaw the
works of the wicked and stored the light away.' R. Abba said:
'He saw its radiance flashing from one end of the world to
the other, and concluded that it was better to store it away in
'order that sinners might not have the benefit of it

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

2 פסקה

8 בעבודת — ב' בחי' ומדרגות באהבת ה'

לפי ההערה, ההבחנה הזאת בין שתי מדרגות באהבת ה' מתבארת שם.

הערות קה"ת

נתבאר בלקו"ש חט"ו ע' 403.

9 לפי שכלו יהוה לל איש

משלו של שלמה: "לפי שכלו יהוה לל איש" — בפשטות, אדם זוכה לשבח על שכלו הטוב. המאמר מפרש זאת כך שרגשותיו של אדם מתעוררים בהתאם להבנתו: המידות נמשכות אחר השכל.

Proverbs 12:8 משלי י"ב:ח'

לפיישכלו יהוה לל איש ונעוה לל יהוה לבו:

A man shall be commended according to his intelligence;
But he that is of a distorted understanding shall be despised

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

משלי יב, ח.

3 פסקה

10 כמ"ש בתניא

בתניא, פרק 44, מדובר באהבת ה' החבויה בכל נפש יהודית בירושה מן האבות. המאמר מביא זאת בעניין האהבה המסותרת ובעניין גילוייה

1 פסקה

1 וילקט יוסף

הנחה נוספת של מאמר זה נדפסה שם, כחלק ממאמר העוסק באחיו של יוסף.

הערות קה"ת

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ה ע' קצו. בתוך ד"ה להבין מ"ש באחיו של יוסף קטע המתחיל "ולתספות ביאור". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. קיצור באוה"ת כרך ו תתשיג, ב.

2 וילקט יוסף את כל הכסף

בעת הרעב אסף יוסף את כל הכסף שנמצא במצרים וכנען כתשלום בעבור התבואה, והביא אותו לבית פרעה. המאמר מפרש את ה"כסף" כחסדים האלוהיים שנמשכו באמצעות יוסף.

Genesis 47:14 בראשית מ"ז:יד

וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשָׂכָר אֲשֶׁר־הֵם שָׂכְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף בֵּיתָה פְּרָעָה:

And Joseph gathered up all the money that was found in the
land of Egypt, and in the land of Canaan, for the corn which
they bought; and Joseph brought the money into Pharaoh's
.house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

בראשית מז, יד.

3 שלש מטמוניות הטמין יוסף

התלמוד אומר שיוסף הסתיר במצרים שלושה אוצרות: אחד התגלה לקורח, אחד לאנטונינוס, ואחד גנוז לצדיקים לעתיד לבוא. המאמר יפרש אותם כשלושת חלקי החסד.

Pesachim 119a:11-12 פסחים קי"ט א:י"א-י"ב

אמר רבי חמא (פר) חנינא: שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים, אחת נתגלה לקרח, ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אקוירוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא. "עושר שמור לבקעליו לרעתו", אמר רבי שמעון בן לקיש: זו עשרו של קרח. (שנאמר:) "ואת כל היקום אשר בגלגלים", אמר רבי אלעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. אמר רבי לוי: משאוי שלש מאות פרדות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קרח, וכולהו אקלידי וקליפי דגלדא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערות קה"ת

פסחים קיט, א.

4 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". המאמר מפרש את האור ה"זרוע" כאור הקדמון שננזף לצדיקים.

Psalms 97:11 תהלים צ"ז:י"א

אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright
.in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ראה תניא פמ"ג. הוספה לקונטרס העבודה ע' 51.

14 וכמ"ש בתניא

המאמר מצטט כאן את התניא על כך שהאהבה המסותרת, כשהיא מתגלה, נקראת אהבה רבה ועולה על אהבת עולם, הנובעת מהתבוננות.

הערת קה"ת
פמ"ד.

15 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק". המאמר מזהה כעת את האור הזרוע עם האהבה רבה המסותרת, הגנוזה ביוסף ונזרעת בכל יהודי.

Psalms 97:11 תהילים צ"א:

אור זרוע לצדיק וְלִישְׁרָיִי לֵב שִׂמְחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 והנה בחי' . . שגנוזו לצדיקים

ההערה מפנה לשם לקטע זה על מדרגת יוסף כאהבה רבה המסותרת ועל האור שגנוזו לצדיקים.

הערת קה"ת
ראה אוה"ת פ' דברים ע' לב.

17 וחסדי מאתך לא ימוש

"כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש". המאמר רואה בחסד הבלתי פוסק הזה את המקור לאהבה רבה, האהבה שלמעלה מן השכל.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישע' נד, י.

פסקה 5

18 גנתא לא עאל ביי גננא

הזוהר מלמד שכשם שיש לשמור על גן, לעדור אותו, להשקותו ולגזום אותו, כך יש לטפח גם את כנסת ישראל. המאמר מפרש טיפול זה כעבודת הבירור הנעשית באמצעות יוסף.

Zohar II, 4a זח"ב ד, א

הערת קה"ת

ראה זח"ב ד, א. ביאורו להצ"צ כרך ב ע' תתריז. תתכ ואילך. אוה"ת נ"ך ע' שצא. שמבאר שם באריכות. בלקו"ת נצבים נא, א. ש"ש לג, ג. מציין לכאן.

19 ופי' גנתא . . שהוא ראשית הקו . . בחי' מלי

הצמח צדק מסביר: מכיוון שהקו נמשך ממלכות דאין סוף, עבודת ה' היא להמשיך אור נוסף מאור אין סוף, ממדרגה שלמעלה מן הקו, באמצעות אתכפא (הכנעת הסטרא אחרא) ובאמצעות "סור מרע ועשה טוב".

הערת קה"ת

באמצעות התבוננות.

הערת קה"ת
פרק מד.

11 בנפש

בכתב ידו של הצמח צדק כתוב "בנפשו", במקום הנוסח המקוצר "בנפשו" שבדפוס.

הערת קה"ת

בגזכתי"ק מהצ"צ: בנפשו.

פסקה 4

12 נכנס יין יצא סוד

התלמוד מלמד: "נכנס יין יצא סוד". המאמר מפרש את ה"יין" כהתבוננות, ואת ה"סוד" כאהבה המסותרת שהיא מעוררת.

Erubin 65a:19-20 עירובין ס"ה א:ט-כ'

אמר רבי חייא: כל המתנישב ביינו — יש בו דעת שבקעים וקנים. "יין" ניתן בשבקים אותיות, ו"סוד" ניתן בשבקים אותיות. נכנס יין — יצא סוד. אמר רבי חנין: לא נברא יין אלא לנחם אכלים ולשלם שְׂכָר לְרַשָּׁעִים, שְׁנֵאָמַר: "תנו שכר לאובד וגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Sanhedrin 38a:3-4 סנהדרין ל"ח א:ג-ד'

אמר להם: בניי, קוצים אתם מטילין לי בעיניי? אמר לו רבי חייא: רבי, אל ירע בעיניך. "יין" ניתן בשבקים אותיות, ו"סוד" ניתן בשבקים אותיות. נכנס יין — יצא סוד. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא, ואמרי לה אמר רב חסדא: דרש מרי בר מר, מאי דכתיב: "וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלקינו"? משום דצדיק ה' — "וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו"? אין, צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהקדים גלות צדקהו ועוד גלות יבניה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar III, 39a זח"ג לט, א

הערת קה"ת

עירובין סה, א. סנהדרין לח, א. זח"ג לט, א. מד, ג.

13 מעלת ומדרגת אהבה זו המסותרת

התניא, פרק מג"ג, מבחין בין יראה חיצונית נמוכה יותר, הנובעת מהתבוננות בגדולת ה' כפי שהוא ממלא כל עלמין, לבין יראה פנימית ונעלית יותר, הנובעת מהאלקות הפנימית שבתוך העולמות; לאחר מכן הוא מדרג שתי אהבות באותו אופן: אהבה רבה, אהבה של תענוג הבאה מלמעלה במתנה, ואהבת עולם, הנובעת מהתבוננות. ההערה מפנה לשם כדי להצביע על מעלתה של האהבה המסותרת לעומת האהבה שנולדת מהתבוננות.

Tanya, Likkutei Amarim 43:6 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים מ"ג:ו

והנה, באהבה יש גם כן שתי מדרגות: "אהבה רבה" ו"אהבת עולם", "אהבה רבה" — היא "אהבה בתענוגים", והיא שלהבת העולה מאליה, ובה מלמעלה בבחינת מתנה למי שהוא שלם בקרא, כגודע על מאמר רבותינו וקורנים לברכה: "דרכו של איש לחזר אחר אשה", שאהבה נקראת "איש" ו"נכר", כמו שכתוב: "זכר חסדו", ו"אשה" — יראת ה', כגודע; ובלי קדימת היראה, אי אפשר להגיע לאהבה רבה זו, כי אהבה זו היא מבחינת אצילות, דלית תמן קיצוץ ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסוקה 7

25 אור זרוע

"אור זרוע לצדיק". המאמר מחיל את המילה "זרוע" הן על ההמשכות הנמשכות אל הגן העליון והן על האהבה המסותרת שנורעה בנפש לפני זמן רב.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרוע לצדיק וְלִישְׁרָיִי לֵב שְׂמֵחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright
in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 בענין האהבה המסותרת

לפי ההערה, הקטע הזה על האהבה המסותרת מצוטט שם.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרג.

פסוקה 8

27 וזהו ענין וילקט יוסף . . שכולם נמשכים בבחי' יוסף

לקוטי תורה על ראה מלמד שכל ההמשכה וההתגלות של האלוקות בנבראים נעשית באמצעות נשמת יוסף, "הצדיק העליון", המחבר בין המשפיע למקבל וממשיך את השפע מלמעלה למטה; בנימין, "הצדיק התחתון", מעלה את הנבראים כלפי מעלה. זהו התפקיד שהמאמר מייחס כאן ליוסף.

הערת קה"ת

בלקו"ת ראה כה, ד: והיינו שכל ההמשכות וגילוי אלקות בנבראים הוא ע"י נשמת יוסף.

28 שלש מטמוניות הטמין יוסף

התלמוד אומר שיוסף הסתיר שלושה אוצרות: אחד התגלה לקרח, אחד לאנטונינוס, ואחד גנוז לצדיקים לעתיד לבוא. כאן הכוונה לשלושת השלישים של החסד, כשהשליש העליון מכוסה עד לעתיד לבוא.

Pesachim 119a:11-12 פסחים קי"ט א:י"א-י"ב

אמר רבי חמא (בר) תנינא: שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים, אחת נתגלה לקרח, ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אסירוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא. "עושר שמור לקעליו לרעתו", אמר רבי שמעון בן לקיש: זו עשרו של קרח. (שנאמר): "ואת כל היקום אשר ברגליהם", אמר רבי אלעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. אמר רבי לוי: משאוי שלש מאות פירות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קרח, וכולהו אקלידי וקליפי דגלדא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

29 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק". כאן האור הזורע הוא השליש העליון והמכוסה של החסד, האור הקדמון הגנוז לצדיקים.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרוע לצדיק וְלִישְׁרָיִי לֵב שְׂמֵחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright
in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"ור"ל דלפי שהקו הוא נמשך מבחי' מל' דא"ס ע"כ העבודה היא להמשיך תוספת אור מאור א"ס מבחי' עליונה שלמעלה מהקו, והיינו ע"י אתכפיה וסומע"ט כו" — ביאוה"ז להצ"צ כרך ב' ע' תתריז.

20 ע' במק"מ . . בשם הרח"ו

הצמח צדק מצטט את אותו קטע: הוזהר בפרשת בא (35a) מדבר על "בחד צדיק" שזרע "זרוע בגנתא" בנסתר, ומקדש מלך מסביר שם בשם רבי חיים ויטאל שהצדיק הזה הוא יסוד דאדם קדמון, הוזהר בן — המלכות הגנוזה בו.

הערת קה"ת

"ועיין בזה פ' בא דל"ה ע"א בחד צדיק כו' דזרע בגנתא בטמירו, ואיתא במק"מ שם בשם הרח"ו חד צדיק היינו יסוד דא"ק דזרע בגנתא במל' הנעלמת בו כו" — ביאוה"ז להצ"צ כרך ב' ע' תתריט.

21 בחד צדיק כו'. דזרע בגנתא

הוזהר על פרשת בא מדבר על "צדיק אחד שזרע בגן" בהסתר. כפי שמצטט זאת הצמח צדק, מקדש מלך מסביר שם רבי חיים ויטאל שצדיק זה הוא היסוד של אדם קדמון, הוזהר במלכות החבויה בתוכו.

Zohar, Bo 3:55-70 ספר הוזהר, בא ג'נ"ה-ע'

22 וכמארז"ל מה הגן

הוזהר מלמד שכשם שיש לשמור על גן, לעדור אותו, להשקותו ולגוזם אותו, כך יש לטפח גם את כנסת ישראל. המאמר מפרש טיפול זה כעבודת הבריור הנעשית באמצעות יוסף.

Zohar II, 4a זח"ב ד, א

הערת קה"ת

ראה זח"ב ד, א מה הגן הזה צריך לשמור לעדור ולהשקות . . כך ישראל.

23

הוזהר על פרשת תרומה מלמד שה' זרע אור זה בגן עדן שלו באמצעות הצדיק, הגנן, שזרע אותו כ"זריעת אמת"; ואף שבגלות הגנן אינו נכנס לגן, האור, שנזרע ללא הרף, מוסיף להניב פירות ולזרוע את עצמו כפי שהיה בתחילה. המאמר מבסס על הקטע הזה את דימוי הזריעה והצמיחה שלאחריה.

Zohar, Terumah 74:734-76:742 ספר הוזהר, תרומה ע"ד:תשל"ד-ע"ו:תשמ"ב

It was this light that the Holy One sowed in the Garden of Eden, and through the agency of the Righteous, who is the Gardener of the Garden, He set it in rows; and He took it and sowed it as the seed of truth in rows in the Garden, where it grew, multiplied, and brought forth fruit which has nourished the world, as it is written: "A light sown to the righteous" (Ps. 97, 11)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 6

24 הנקי ספיחין

בלקוטי תורה לסיכות מוסבר שבתפילה יש לעורר את האהבה הטבעית שבלב, שירשנו מחסד של אברהם, בדומה לאש שירדה מלמעלה ואכלה את הקרבנות שעל המזבח החיצון. שם חוזרים למאמר זה "בענין הספיחין, שהוא כענין הרוח שהוא משאיר בה".

הערת קה"ת

נתבאר בפרדס סוף ש"ח. בלקו"ת סוכות עז, ד מציין לכאן "בענין הספיחין שזהו כענין רוחא דשביק בה כו".

תורה, המאמר מפרש את יד ימין כחסדים, שעתידים להתגלות מתוך כיסויים.

Psalms 74:11 תהילים ע"ד:י"א

לָמָּה תִּשָּׁב יָדְךָ ויִמִּינְךָ מִקֶּרֶב חִיקְךָ כָּלָה:

Why withdrawest Thou Thy hand, even Thy right hand?
.Draw it out of Thy bosom and consume them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עד, יא. לקו"ת במדבר יח, ד. באוה"ת ויגש כרך ו תתשיג, ב נמצא קיצור: (קיצור לד"ה וילקט יוסף שבתו"א) קיצור. יש ב' אהבה הנמשכ' מהשכל והיא הולדה חדש' ויש אהבת הנמשכת רק מהעלם אל הגלוי ע"י שכל ואינה הוי' חדשה כי היתה מסותרת רק שנכנס יין יצא סוד. ויש ב' בחי' אלו למעלה בארץ עליונ' הנק' גת' בחי' זריעה ובחי' ספיחים, והכל נמשך ע"י גנא יוסף הצדיק וזהו אור זרוע לצדיק אור קדמא' דגניז כו' והיינו וילקט יוסף את כל הכסף ג' מטמוני' הטמין שהחסד מתחלק לג' פרקין ופ"ע יתגלה לע"ל.

30 ועמ"ש בזהר בלק (ד' ר"ד) בענין בקר דיוסף

ההערה מציעה שההפניה בטקסט לזהר על בלק (דף 204) אולי מכוונת לקטע המודפס בחיבור זה.

הערת קה"ת

אולי הכוונה להנדפס בביאורו"ז לאדה"א קט, ב. וראה באוה"ת פ' בהעלותך ע' שמג ואילך.

31 ודוד אתקין ליי חופאה

הזהר על בלק מדבר על "בוקרו של יוסף", שהארתו התפשטה מקצה העולם ועד קצהו, עד שהעולמות התחתונים לא יכלו לשאת אותה; ועל דוד שעשה חופה כדי לכסותה, ומפרש את "ואצפה" שבפסוק "בבקר אערך [אותו] לך ואצפה" במשמעות של "אכסה בציפוי". המאמר מביא זאת כדי להראות שהאור הקדמון נמשך באמצעות יוסף ומתקבל במלכות.

Zohar, Balak 33:354-34:363 ספר הזהר, בלק ל"ג:שנ"ד-ל"ד:שס"ג

Hence grades were evolved and lights were wrapped in one another until they reached this "morning of Joseph", which was a substratum to all the higher lights. And since all the higher lights converge on it, its brightness goes forth from one end of the world to the other, so that the worlds below cannot endure. David therefore came and prepared this lamp as a covering to this "morning of Joseph", so as to preserve the lower worlds, and therefore he said, "I will prepare ... "the morning for thee and

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

32 בקר אערך לך ואצפה

תפילת הבוקר של דוד: "בבקר אערך [את תפילתי] לך ואצפה" — בפשטות, הוא מצפה לתשובתו של ה'. בהמשך לזהר, המאמר מפרש את "ואצפה" במשמעות של "אכסה בציפוי": דוד מכין כיסוי ל"בוקרו של יוסף", האור הקדמון.

Psalms 5:4 תהילים ה':ד

ה' בִּקְר תִּשְׁמַע קוֹלִי בִּקְר אֶעֱרֹךְ לְךָ וְאֶצְפֶּה:

O L-RD, in the morning shalt Thou hear my voice; in the morning will I order my prayer unto Thee, and will look forward.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה

יוסף אסף את כל הכסף שנמצא במצרים ובכנען בתמורה לתבואה, והביא אותו לבית פרעה. המאמר מפרש את הכסף כרמז לחסדים, המכוסים והגלויים, ואת בית פרעה כרמז למלכות.

Genesis 47:14 בראשית מ"ז:י"ד

וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשָׂכָר אֲשֶׁר־הֵם שָׁכְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף בֵּיתָה פְּרֹעֶה:

And Joseph gathered up all the money that was found in the land of Egypt, and in the land of Canaan, for the corn which they bought; and Joseph brought the money into Pharaoh's house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 ע"פ וימינך מקרב חיקך כלה

אסף מתחנן כשהאויב מחריב את המקדש: "למה תשיב ירך וימינך מקרב חיקך כלה [אותם]", כלומר, הוצא אותה והכרע את האויב. על פי לקוטי

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/> [likuteitorah.com](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגה ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayigash/2/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayigash/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק